

Educació, ideologia i nació

L'estret lligam entre educació i ocupació explica per què en l'agenda política d'alguns països europeus ha aparegut la reforma educativa com una nova prioritat davant les altes taxes d'atur juvenil que arrossegue el context de crisi econòmica. Els exemples més recents els trobem en els casos britànic i espanyol. A principis de setembre, el ministre d'Educació britànic, Michael Gove, va presentar les claus d'una reforma educativa que té l'objectiu d'acabar, segons ell, amb l'actitud gandula de molts alumnes i mestres a les aules. El raonament de Gove parteix de la idea que l'avaluació continuada introduïda per la reforma educativa dels laboristes ha suposat una baixada del nivell d'exigència i la consegüent desmotivació dels alumnes. Defensa que al llarg d'aquests anys algunes escoles han mantingut els llindars d'exigència però d'altres han permès el desordre educatiu dins les aules. Davant d'aquest escenari, el gran canvi de la reforma de Gove és la introducció d'un examen al final de la secundària que motivi i filtri els alumnes segons les seves capacitats. Gove parla d'un examen universal, igual per a tothom, per defensar, a parer seu, el principi de la igualtat d'oportunitats davant l'educació.

Aquest examen manté molts aspectes en comú amb les proves estatals que vol introduir a Espanya el ministre Wert al final de la primària, l'ESO i el batxillerat. L'avantprojecte de llei sobre la reforma educativa que fa un parell de setmanes va aprovar el consell de ministres del govern espanyol pretén acabar amb el fracàs i l'abandonament escolar a partir de dues estratègies: examinar més i separar abans els alumnes en funció de les seves preferències.

Les dues reformes han rebut crítiques per la recentralització de competències que suposa la introducció d'un examen a nivell estatal que, òbviament, repercuteix en el poder de decisió sobre els continguts de les assignatures. En el cas britànic, les crítiques han vingut, bàsicament, d'Irlanda del Nord, mentre que en el cas espanyol les crítiques s'han fet sentir des de les diverses comunitats autònomes, entre les quals destaca Catalunya.

Més enllà del debat competencial, les dues reformes són un exemple més de com el context de crisi econòmica actual esdevé una excusa perfecta per introduir reformes d'abast ideològic que sovint queden ocultades pel debat nacionalista.

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

SUSANA SUBIRANA

Les dues lectures són legítimes, però són igualment prioritàries?

Les diverses declaracions i argumentacions del ministre britànic Gove i de l'espanyol Wert introdueixen conceptes rellevants des d'un punt de vista ideològic: universalitat, igualtat d'oportunitats i preferències. Contràriament a la seva voluntat, aquests conceptes no es poden usar en un sentit neutre, aliens a la ideologia, perquè sorgeixen vinculats a ella. L'accés universal als béns i serveis i la igualtat d'oportunitats són idees que neixen amb els pensaments polítics d'esquerres crítiques amb els privilegis i avantatges dels més rics en comparació amb els més pobres. Contrària-

ment, la idea de preferència ha estat tradicionalment més vinculada al pensament liberal de dretes per defensar que les preferències individuals acaben condicionant la vida de la gent. Des d'aquesta perspectiva es defensa la idea que *voler és poder*, fonament del Somni Americà. Malgrat aquests orígens, cada vegada més es fa un ús fraudulent dels conceptes amb lectures particulars que busquen legitimar decisions controvertides ideològicament.

El ministre Gove defensa la introducció d'un examen al final de la secundària argumentant que aquesta prova permetrà introduir la idea d'universalitat a l'escola, ja que tots els alumnes l'hauran de fer. Un argument que, d'altra banda, no fa sinó negar les desigualtats de partida entre l'alumnat en funció de la classe i l'ètnia. És obvi que no tots els alumnes tindran les mateixes oportunitats per arribar a aquest examen amb la mateixa preparació. Defensar la universalitat sense tenir en compte la igualtat d'oportunitats és fer trampa.

El ministre Wert defensa l'avançament de l'elecció d'itineraris per evitar l'abandonament escolar i poder dibuixar alternatives en funció de les preferències.

Menys hàbil que el ministre anglès, Wert utilitza un concepte molt controvertit pel que fa a la igualtat d'oportunitats, ja que les preferències es defineixen, sobretot, en funció de les condicions materials d'existència. És a dir, és molt més probable

que el fill d'un metge vulgui ser metge i que el fill d'un mecànic vulgui ser mecànic. Contràriament, és molt menys probable que el fill d'un metge vulgui ser mecànic i que el fill del mecànic vulgui ser metge. Malgrat que el ministre Wert defineix la seva proposta de reforma educativa com a "elegantment pràctica, no ideològica ni recentralista", els arguments que utilitza són eminentment ideològics i recentralistes. Amb aquestes declaracions el mateix ministre dóna peu a les dues lectures crítiques de la seva proposta: la nacionalista i la ideològica. I tot sembla apuntar que ho presenta de manera especialment provocadora per a les sensibilitats nacionals. Si la seva prioritat política és la ideològica, cal pensar que el seu plantejament no és tan innocent. Sobretot si es té en compte que més competències per a les comunitats autònomes no és garantia de menys ideologia. Quan es parla d'educació, l'esquerra i la dreta són molt importants.

Les reformes educatives a Espanya i el Regne Unit són un exemple més de com la crisi esdevé una excusa per introduir reformes ideològiques